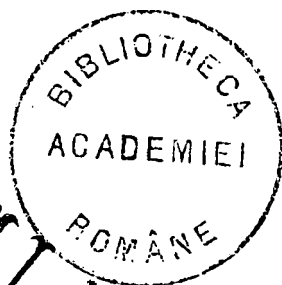

LITERATORUL

Apare Duminică

— Duminică, 3 Februarie 1880 —

Abonamentul: pe trei luni 4 lei, pe șase luni 8 lei. — Anunciurile: pe pagina 15 și 16 linia 50 b.

Scrisorile nefrancate se refu.ă.

Administrația Str. Stirbey-Vodă No. 9.

SUMARUL: Ecourile Noptei, — Frumoasa Greacă, poezie, — Tipuri dispărute: III Surugiul, — Arta versurilor: despre Eliziune de A. A. Macedonski — Cronică, — Aquarele II: Da-ți sêracilor — Plimbare funebră — Revista Teatrală de B. Florescu, — Risipă și Mizerie de Mihail Dimitrescu, — Gloria și Uitarea, poezie — Câte-va cuvinte asupra poeziei de Th. M. Stoenescu.

γ Ecourile Noptei¹⁾

Anima-mi ce sê imbată,
Bată,
Bată căci beat de amor,
Mor!

Pe brațe-mi iată sê 'nclină,
Lină;
Viața sê 'mi ceară i-așiū da,
Da!

1) Acest gen de versificație, și cel mai greu, este încă necunoscut în limbă. În limba franceză nu există asemenea de cât o singură poezie cu ecouri: «*La chasse du Burgrave*» de Victor Hugo.

Le-am scris pentru ca sê arătăm corului broștesc de versificatori pênă la ce grad de flexibilitate limba Română poate sê ajungă cu condiție însă de a nu te atinge de ea pênă nu scii s'o mănuesci. Dêr dênșii mai au încă mult de învățat pênă sê înțelegă măcar ce este flexibilitatea unei limbi. Ar fi ocaziunea de sigur sê le zicem aici: la școală! De oare-ce ar trebui însă sê'i trimetem dimpreună cu ceata pretinsă literară a d-lui Maiorescu și chiar cū d. Maiorescu cu tot, îi poftim pur și simplu sê nu sê mai năpustească asupra bietului public, *exaltat*, cu poezii cari nu sunt poezii și cu versuri cari nu sunt versuri.

Afară e nori, furtună,
Tună !
In casă, pace și trai,
Rai !

Cu buzele 'n foc brunite,
Unite,
Nu mai formăm amândoi
Duo !

Ca șerpi de flacări, plăvițe
Vițe
Din peru'î, m'ard, mă omor,
Mor !

Mor, dar încă o să plângă
Lângă
Piatra sub care-oi zăcea,
Ea !

Ah ! jalea mea e adîncă,
Âncă
N'am viețuit și disperu,
Peru !

Dér ea, sêrutări o miă,
Miă
Imi dă ș'ast-fel redevi
Vi !...

Atunci privirea-mi revarsă,
Arsă
De al plăcerii pojaru,
Jar !

Iar luna, întunecată,
Cată
La noi, printre nori umblând,
Blând !

Și 'n nori când dânsa dispare,
Pare

In umbră sinu'î cel dalb,
Alb !

Fioru-atunci mă petrece,
Rece
Prin pŕept ca un ascuțit
Cuțit !

Că 'n lume asemănare
N'are
Dând lumiŕ ocol împrejur,
Jur !

Sprincene, vin să se 'mbine
Bine,
Umbrind pe fețŕ de ninsorŕ,
Sorŕ !

Chipu'ŕ intr'una, plăcere,
Cere !
Dulcile'ŕ vorbe ce 'ncântă,
Cântă !

Adio zile amare !...
Mare
Făcu fericirea mea,
Ea !

Acel ce-amorul desminte,
Minte !
La noŕ, cu farmecŕ divine,
Vine !

Amorul crezut o poveste,
Este !
Iată 'l în inimă-mŕ chiar,
Iur !

Al. A. Macedonski.

1880, Ian. 25.

E R O N I C A

„Literatorul“ va publica în curând un articol intitulat „Despre adevărata critică.“ Nimic mai curios într'adevăr de cât modul cum se face critică în țara noastră. Mi veți dice că nici o dată un critic nu poate mulțumi lumea, și mi se va cita vorba aceluï artist de care un critic dîsesse că făcuse *aproape* un cap de operă. În-tîlnindu-se amînduoi, actorul dîse criticului: „E o vorbă prea mult în articolul D-tale. — Si care? — *Aproape!*“ Dér totuși întreb pentru ce critica e atît de respectată în Franția, de desprețuită la noi, în cât lauda a ajuns să nu mai măgulească pe nimeni. Sunt mai multe cause; dar cea d'ântâiu este că chiar criticii sunt ignorenți și vorbesc adesea de artă ca orbi de culoare. Din aceeași cauză vine și disprețul pentru tot ce e românesc, dispreț pus în principiu de uni, și laudele exagerate ale altora. Nu că și uni și alții nu simt că unele lucruri ar putea fi mai bine, dar, ignorând principiile și regulele, n'a un fir conducător, prin care să descurce cauzele și efectele, și să ajungă a pune degetul pe rană. O probă curioasă a acestei neștiințe, am găsit-o într'un articol deja uitat al d-lui Ascanio despre Ludovic al XI-lea, de Casimir Delavigne. Ne aducem bine aminte că d-l Ascanio privea pe Ludovic al XI-lea ca un product al școalei romantice extreme, pe când tocmai Casimir Delavigne a vrut a face reacțiune în contra romantismului, neadmițînd din romantism de cât foarte puține lucruri, și școala sa și a lui Ponsard s'a numit de Francezi Școala Bunului simț. Departe de a cădea în escesele romantismului, Delavigne are din contra prea multă cumpătare, prea multă sfială, prea mult clasicism: Mai departe, d-l Ascanio dîcea că Ludovic al XI-lea era cucernic; el nu era cucernic; el era superstițios. Sau d-l Ascanio confundă superstițiunea cu cucernicia, séu d-sea nu cunoasce adevărata valoare a vorbeï româneșci, séu, cea ce credem mai mult, s'a înșelat asupra elementelor estetice ale caracterului lui Ludovic al XI-lea, pe care d-sea poate să le găsească în Quentin Durward de Walter Scott.

Din cauza acestei ignorențe generale a început de mult la noi să se mulțumească societatea cu două vorbe căror declarăm răsboiul cel mai înverșunat. Prima este: „E bine pentru noi!“ Eu mă mir cum un Român poate pronunța aceste cuvinte, fără ca roșăța să i se sue în obraz. Un lucru e bun séu nu e bun; decât nu e bun, nici pentru noi nu e bun.

*Il n'est pas de degrés du médiocre au pire, mai ales în artă. Nu vedeți că așa s'a umplut lumea de mediocrități slăvite, bine plătite, dar desastroase pentru literatură, artă și știință. Timpul nostru se poate numi timpul mediocrităților; tot așa e și în învățatură. Lyceurile noastre nu sunt create de cât pentru a produce mediocrități. Legea chiar proclamă acestea, căci nota de trecere e 4, a cărei valoare după regulament este *mediocru*. E destul pentru noi ca cine-va să fi făcut studii mediocre pentru a-i deschide ușa care duce la onoruri și a tot putere.*

O altă vorbă cu care nu mă pot împăca este aceasta: „Da, are talent!“ zisă adesea cu o oare-și care mutră desprețuitoare. Să fi introdus un gen nou literar, să fi învechit în literatură, semnalând fie-care zi cu producerea unei pagini noi, aprobată de toți în ea însă-și, tot aceiași recompensă, tot un desprețuitor: „Da, are talent!“ Si nimic mai mult. Neștiind analiza, nu știți, sorman critic, a arăta ce este bun într'o operă, și vorbele voastre neprecise lasă idea într'o obscuritate salutară pentru voi. Si toți capătă de la voi aceia-și laudă efină, toți chiar autorul lui *Predilă*.

Et c'est n'estimer rien qu'estimer tout le monde.

Si tu păcătuesti între alții, frate Lauriane. Adu-ți aminte de ce ai făcut cu Zamfirolu. Alessandri zisese de soldații turci că sunt *vulturi prădalnici*. D. Zamfirolu se vede că n'a înțeles bine pe prădalnici, și și-a permis să facă hoți pe glorioșii nostri soldați dicând:

Și vulturii prădalnici din munții României...

Si d-ta, domnule Laurian, vii să lauzi pe Zamfirolu, și spre a ne da o idee de maniera sea, alegi tocmai bucata în care tocmai este acest vers, care ar fi nepatriotic, dac' ar proba alt-ceva de cât că d. Zamfirolu n'a înțeles vorba prădalnici. Si mai observă că nu e o laudă a compara pe cine-va cu un vultur; cu o acvilă, e alt-ceva. Mărturisește că t'ai păcălit, frate Lauriane. Se vede că ți-ai făcut studiile în Belgia.

Fiind obiceiul de a termina cronicile prin ceva nostim, alergăm la „Timpul“ unde scriu celebrii Eminescu și Slavici. Sunt sigur că vom găsi de ce să rîdem. Tocmai! un articol subsemnat Nicodem. Cât ar rîde un Francez de acest pseudonym, care în Franca e identic cu *prost*. Articolul corespunde cu semnătura. Invităm pe autor să-și mai facă clasa V-a, ca să învețe istoria Israelitilor. Știți unde se găsește Niniva după d-l Nicodem? In Babylonia! Credem că vom face un adevărat serviciu d-lui Nicodem spunându-i că Ieremia nu-a putut asurdi pe regiul Assyriei,

căci nu mai exista Assyria când Ierusalim fu distrusă, că Ieremia a murit în Egypt, și în fine că nu țipetelor lui se datoresce întoarcerea Israelitilor care s'a făcut sub Perși, după distrugerea Babyloniei.

S'apoî unor asemenea învățați să nu le strigi: la scoală, băețoi! Ba da, căci găsesc casul d-lui Nicodem tot atât de curios ca și al acelui redactor al „Telegrafului“ care pune Aix-la-Chapelle în fundul Franciei.

B. Florescu.

RISIPA și MIZERIE

«Elle était de ce monde où les plus belles choses
Ont le pire destin!»
(*Malherbe*)

Florica Plopeanu luase în căsătorie pe un pictor distins, numit Mihnea Petreanu. Vioae și naivă, doamna Petreanu, nu văzuse la început în măritiş de cât un simplu fapt care-î promitea o libertate mai largă, și un pas mai mult făcut către acea țintă a cugetărilor tuturilor ficelor Evei: realizarea dorințelor și satisfacerea capriciurilor feminine. Dar îndată ce deveni mamă, tînăra Florica simți cât de mare, și de penibilă îi era sarcina, și 'și concentră toată afecțiunea și îngrijirile asupra micului Mircea, cel d'ântîi fruct al hymenului lor.

Din minutul aparițiunei pe pămînt a micuței lor odrazle, juna mamă nu mai avu de cât o singură speranță, o singură aspirațiune: aceea de a pregăti prea scumpului său fiu un drum presărat cu flori, un viitor rizetor și strălucit.

Frumoase iluziuni, iluziuni ce numai în inima unei mame pot să se conceapă! Ea nu stia, va! că a iubi peste măsură un copil este a-î pregăti un trist viitor, căci este al *strica*.

Pe când dînsa se nutrea cu aceste speranțe, Providența, care adesea ori pune la cercare simțimintele omenești, îi trimise numai de cât un al doilea copil, pe Profira, dîr inima mamei nu mai avea dragoste și pentru această fragedă creatură: o revărsase toată asupra primului-născut: sîrmana fată păru de la primii săi pași, devotată nenorocirei. Nu trecu mult timp după aceea și d. Petreanu căzu greu bolnav de friguri-tifoide, și în urma unei suferințe de zece zile, părăsi lumea cu toate plăcerile și mizeriile ei, spre a se duce să primească, colo sus, în lumea cea-l-altă, respata ce-î rezervase Creatorul pentru virtuțile séle. Domnul Petreanu mort, văduva Florica se abandonă cu totul prea vinovatei séle prevenințe pentru cel dintîi copil, Mircea, pînă în minutul când, și ea la rîndul său, părăsi regiunile pămîntești spre a se duce să regăsească pe iubitul său bărbat.

Mircea, care, după legile de atunci, moștenise numai singur pe mama sa, uită numai de cât pe tânăra sa surioară, și se aruncă în vârtejul lumii, în care se lasă să fie rătăcit de pasiunile sêle. Florica, ne având altă avere de cât zadarnica moștenire a părintelui sêu, — ce se compunea din câte-va tablouri, — fu constrânsă a se retrage într'o cocioabă de casă, în care 'și petrecea viața cu inima sfâșiată de întristare, delăsată cum era de toți. Sêrmana floare! . . . abia devoltată, dânsa se găsea cu totul vestejită! Cruda nenorocire nu respectase nimic: nici tinerețea, nici frumusețea sa: ea își înfipsese ghiarele într'o inimă ce n'avea de cât șease-spre-șeace ani! . . . Vai! dacă ar fi văzut'o cine-va de sigur c'ar fi fost coprins de durere și de compătimire, și ar fi exclamat, cu fația înecată de lacrimi, versurile lui Millevoye:

*La fleur de ta vie fut fanée:
Il fut rapide ton destin!
De ton orageuse journée
Le soir touche presq'n'au matin!*

În timpul ernei, când nopțile sunt așa de lungi, în zadar se silea Porfira să 'și reîncălzească la vatră, în care nu mai rămăsese de cât niște cenușe rece, membrele sêle înghețate de frig. În zadar se silea să mânuiască furca și acul, singurul izvor al existenței sêle. Biata copilă! . . . degetele sale înțepenite de frigurile tomatice, refuza să o mai servească! Câte o dată pieptul sêu se rădica cu osteneală, un suspin eșea din tr'ensul, suspin mult timp comprimat, și o lacrimă amară cădea încetinel din frumoșii sêi ochi negri, ca și cum ar fi voit să anunțe o suferință fizică și morală mai presus de puterile unei debile femei. Cu toate acestea, plânsul nici-o dată nu-l înroua ochii; copil al nenorocirii, sufletul cel candid al Porfirei se deprinsese a privi cu dispreț suferințele ce o încongirau, și a le îndura cu stoicismul unei martire.

Dar pe când dânsa ducea o viață atât de amărâtă, pe când dânsa își purta cu bărbăție mizeria, singura sa avere, — Mircea, fiul cel resfățat, fratele sêu sbura din serbătoare în serbătoare, târit de tovarășii plăcerilor sale. Nu era bal la care să nu participe și să nu fie obiectul admirațiunei tuturilor, admirațiune ce 'și-o câștigase numai prin pietrele prețioase ce luceau în degetele și pe pieptul sêu, prin eleganța costumelor, prin manierele și măestria cu care dântuia. Concerte, ospete splendide, cafeuri-cântânde, în fine tot ce opulența și predigalitatea pot să procure nesațiului omenesc, era partea sa. Fratele cel rău nu se îngrija câtu-și de puțin măcar, văzând pe sora sa cufundată în mizerie. Ce-i păsa lui dacă dânsa n'avea un codru de pâne cu care să 'și potolească foamea? Era de ajuns să se ospeteze el și cu al sêi. Ce-i păsa lui dacă dânsa nu avea un lemn cu care, însuflețind căminul, să 'și desamortească membrele? Destul numai ca el și cu al sêi să petreacă în orgii nocturne, în căldura beției și a desfrânării. Ce-i păsa

lui de suferințele amare ale surioarei sale, lui ale căruia preocupățiunile nu se concentrau de cât asupra jocului de cărți și asupra partidelor de plăceri? A câștiga la cărți: iată dorința sa; a petrece: iată unica sa fericire!

Dar fericirea de care se bucura nu avu o durată lungă. Ca toate lucrurile nestatornice ale lumii aceștia, ea se schimbă spre a face loc antagonistei sale, nenorocirea. Patima desfrânată a jocului îl cuprinse și 'l birui, și Mircea perdu, nu mult după aceea, tot ce mai poseda din sfărâmeturile moștenirii sêle materne.

Intr'o zi, trei din cei mai lacomi creditorii ai sêi puseră mâna pe toate bunurile sêle, și 'l goniră din bogata sa locuință. Desprețuit de aceea pe cari îi considera ca amici ai sêi, Mircea nu mai știa ce era să se facă. Vai! cât de înspăimântătoare i se păru ideia de a trece din sinul plăcerilor în acela al nenorocirilor, dintr'o casă elegant împodobită, într'un bordeiu mizerabil!

O cugetare infernală trecu cu repeziciunea unui fulger prin spiritul său: aceea de a se sinucide! Dar de o dată, simțimentul de onoare ce se silise părintele său a 'i inspira, reveni în memoria sa, și Mircea alungă cu oroare departe de sine această idee culpabilă.

Atunci, — poate pentru prima oară din ziua în care muma sa expirase, — își reaminti că are o surioară, sânge din sângele tatălui său, o surioară pe care o părăsise în brațele mizeriei într'un chip atât de mișesc. Se determină dar a se duce să implore ertarea sa, și să-î ceară un adăpost.

Era seară când se îndreptă spre mizerabilul locaș în care Porfira își făcea martirul; însă când ajunse, o găsi deșartă. În zadar strigă pe soră-sa pe nume de mai multe ori... nmai ecoul respunse glasului său!

Era prea târziu!!!

Sermana Porfira murise cu o zi mai înainte, victima frigurilor și lipsei de nutriment! Ea murise, și expirând se rugase lui Dumnezeu cerându-î ertare pentru acela care fusese autorul nenorocirilor sêle....

Brăila, 1880 Ianuarie 5.

Michael Demetrescu

Gloria și Uitarea

Gloria într'astă lume
Și uitarea, astă-zî sunt
Două umbre, fără nume,
Ce rămân dupe mormânt.

Una 'n purpurî aurite,
Stă cu capul ridicat;
Alta 'n haine sdrențuite,
Tristă, 'l ține aplecat!

Th. M. Stoenescu

TIPURI DISPARUTE

III

SURUGIUL

„Căruța poștii de dimineață,
Din zori zilei pe drum era,
Și surugiul cea sa viață
Pe cai petrece, pleznind, striga :

„Mânați cu toții domol la vale,
Mereu la culmea ce o zăriți,
Acolo 'i poșta, sfârșit de cale,
Unde voi trebui să odihniți.

„Voi odihniveți, dar ticălosul.
Eu n'am odihnă p'acest pământ,...
Sufletu-mi zboară la 'ntunecosul
Al dragii mele vecinic mormânt.

„Cât am iubit'o, voi știți de tare,
Voi țineți minte ce goană dam
Grăbind prilejul de sêrutare...
Ah ! ce ferice p'atunci eram.

„Eram ferice, dar cruda-mi soartă
Puține zile mi-a fost zîmbit,
Căci eu pe draga-mi o văzuî moartă,
Și eu la viață fui osândit !

.

Era un frumos flăcăiandru de opt-spre-ceze ani surugiul, cu obrazii pîrguiți în sóre, care 'și petrecea viața sa călare pleznind din biciu și cântând. Umbla de la o poștă la alta ca pe moșia lui. Vara, în arșița soarelui, cu cămașa desfăcută la pîept; toamna cu pîeptul biciuit de viforul încărcat de zăpadă.

Orî de mâna duoî-spre-zece cai în șir, orî de mâna opt, înaintași, tot așa de iute gonea, și de la Ciolănești la Talpa 1) se

1) Ciolănești și Talpa, două poște pe drumul cel vechiu al Craiovei,

ținea vîrtej numai pulbera drumului, iar hăiturile îi să auzeau cale de un sfert de poștă și mai bine.

De subt căciula lui de oaie neagră, pusă cam într'o urechiă, scăpa un păr inelat și stufos, ce scăpăra în razele soarelui miî de schintei de aur. Și 'l iubeau tóte fetele mari și toate nevestele de la Talpa, și toate nevestele și toate fetele mari de la Ciolănești.

Dar el nu iubea, în afară de murgii lui de cât pe Ruxanda, fata hangiului de la Talpa.

Că o întelnise în asfințitul soarelui într'o porumbiște, și 'i făcuse salbă din sfații ce strânsese dupe bacșișuri...

Și 'i cumpăraseră florii de tîrg și panglice în trei fețe tocmai de la Pitești, pentru ca să 'și le împletească în păr și să joace cu ele Dumineca la horă.

Iar de la Ciolănești la Talpa de-aia să ținea vîrtej pulbera drumului, și când era și când nu era de dus vr'un olac!

Ioniță, feciorul vetafului de la Curtea boierească, veni ênsă într'o bună dimineață să împețească pe Ruxanda, așa că, peste trei săptămâni, să întinse nuntă mare în curtea hangiului, măcar că plânsese biata Ruxanda pênă ce 'i secaseră oichiî și 'i veștejiseră în față florile tinereței.

Și a doua zi, sosi în curtea poștei olacul, dar fără surugiî, că frumosul flăcăiandru, cu obrajiî pîrguiți în soare, cu căciula de oaie neagră, pusă cam într'o urechiă și cu părul inelat și stufos ce scăpăra în razele soarelui miî de schintei de aur, își răpusese viața și zăcea mort într'un șanț al drumului.

Iar de atunci, pênă în zilele noastre, nu s'a mai văzut pulbera de pe drum țîindu-se vîrtej între Ciolănești și Talpa.

Al. A. Macedonski

Frumoasa Greacă

O! cât iubesc frumoasa greacă
 Cu ochii gânditori
 Ce când subt gene lungi s'apleacă
 Simți miș de dulci fiori!

Statue 'n marmoră sculptată!...
 Pe sin cu fulgi de nea!
 Chiar Dumnezeu, numa! o dată
 De s'ar uita la ea,

Coprins de-o patimă-omenească,
 El, Dumnezeu Sfânt,
 S'ar face om ca s'o iubească,
 Schimbându'și bolta sa cerească
 P'un colț mic de pământ!

1878 Sept. 6 Buc.

Al. A. Macedonski

AQUARELE

II

DAȚI SĂRACILOR

Dați săracilor în toate timpurile: dați-le mai ales în timp de iarnă. Căsuța e pe jumătate îngropată sub zăpadă. Fereastra e lipită cu o hârtie, care sbârâne la vânt; pe coș abia ese nițel fum.

Bătrâna bunică tremură sub un zăblău numa! sdrențe în patul pe care a piro-nit'o boala. Două copii, două umbre, plâng trântiți lângă dânsa. Unul dice: „Mi-e frig“, cel-alt șoptește: „Mi-e fîme, mamă.“ Muma copiilor, de și tîneră, a îm-bătrînit de nevoi și grijî, de când a rămas văduvă. Ne mai avînd nici o speranță, ea șeade pe o laviță, cu capul rezemat de mîna, cu o privire stranie și întune-cată. Bătrîna se infiorează; ar vrea și n'ar vrea să-î ghicească gîndul. Ce n'ar face o mumă pentru a-și scăpa copii? Ușa dîrăpănată e împinsă. O dîmnă, un domn se arată. Mila e scrisă pe fața lor. Ei aduc de mîncare și banî.

Eată copii scăpați de mîrte, pîte și muma lor de rușine. Oh! dați sîracilor în toate timpurile; dați-le mai ales în timp de iarnă. *B. Florescu.*

Plimbare funebră

Era un copilăș frumos, plin de grație și de vioșie; în veci rîdea, par' c'ar fi înțeles că timpul fiindu-i măsurat, el nu-l putea perde în plînsuri ca ceîl-alți copii. Era de patru ani; nimic nu-i plăcea mai mult de cât să-l ia mîsa în brațe și să-l cînte un dulce cîntec. În acea seară, sormanul copil, chinuit de o boală fără leac, întorcea spre mîsa privirile sale suferinde, și, ducînd mîna la gât, 'i dicea cu drag: „Scoate asta, mamă, scoate asta.” Apoi ceru să meargă în brațele mamei și o tot împingea înainte: „Umblă, mamă, umblă.” Si mîsa se puse să umble din odae în odae; bietul copil părea că vrea să fugă de soarta sa. „Cîntă, mamă, cîntă.” Si biata mamă, stăpînindu-și lacrimile, înecîndu-și plînsul, se puse a-i șopti cîntecul lui favorit. Când tăcu numa, copilul cînta cu ingerii din cer.

B. Florescu

Gîte-va cuvinte asupra Poeziei

Poezia este expresiunea cea mai înaltă a cugetărei omenești. Ea se ridică cu mult mai sus de manifestațiunile obișnuite ale omului; și în transporturile poetice spiritul nu 'și mai aparține: el este dus de impulsione a unei forțe superioare și stranie.

Imaginațiuni superioare au fost primele, cari au resimțit iluziunile divine ale poeziei, pe care mai târziu le-au transmis în inimile poporului. Ast-fel, poetul depinge ceea ce simte și poporul simte aceea ce poetul a depins.

În anticitate se zicea că în poezie este ceva divin; însă astăzi nu putem admite de cât aceia ce se numește *vocațiune*, adecă acea influență secretă de care ne vorbește Boileau:

C'est en vain qu'au Parnasse un téméraire auteur,
Pense de l'art des vers atteindre la hauteur:
S'il ne sent point du ciel l'influence secrète,
Si son astre en naissant ne l'a formé poète,
.....

Aceea ce se numește inspirațiune nu este de cât abundența cugetărilor și exaltațiunea forțelor înțelegerii: când un vas este plin peste măsură, el se revarsă; când desvoltările cugetărei dau aripă sufletului, el își ea avîntul și sboară. — Fenomenul inspirațiunei nu este alt ceva, de cât o urmare a legilor cari prezidă înțelegeria, și inspirațiunea variază după natura și intensitatea ei, — Cu cât înțelegeria este mai desvoltată și mai pătrunzătoare, cu atât inspirațiunea este mai matură și mai vioae.

În sufletul omenesc poezia este simțimentul viu al frumosului. Poezia este

orî unde o veî căta. — Spiritul poetic este în contact cu trei lumî diferite: Umanitatea, Natura și Dumnezeu. La aceste trei sorginte se adapă poetul. — Prin reunirea și alegerea diferitelor elemente, poetul face să vibreze toate coardele sufletului, capătă admirațiunea, inspiră spaimă, simpatie, smulge lacrămî, provoacă risul, și cu un cuvânt poate să producă în alții emoțiunile ce simțea el când a scris.

Obiectul poeziei, orî care ar fi forma sa, orî care ar fi limbajul ce întrebuițează, nu este o imitare exactă a realității. — Creațiunea poeziei constă în alegerea și asemănarea elementelor, ca să producă tot-d'auna un subiect nou copiat dupe natură.

Poetul în primele sale încercări se îndreaptă asupra lui însuși, scrie ceea ce numim *intimități* apoi intră într'un cerc ce-va mai întins; de aci se interesează de pasiunile familiei în parte și a societății întregi, apoi aruncă o privire asupra umanității, își încarcă mintea cu faptele ei și le celebrează în poeme pline de inspirațiunii, se cufundă în entuziasmul său, îmbrățișează tot universul și de aci nu-î mai rămâne de cât un pas pînă la Dumnezeire, de la care imploră ajutor, pe care o venerează; și singura cauză care-î dă această impulsione este *credința*.

Poezia în toate circumstanțele sale descrie o spirală, al cărei punct de plecare este inima, și al cărei creștet este infinitul.

Th. M. Stoenescu

ARTA VERSURILOR

DESPRE ELIZIUNE

Eliziune se numesce contopirea a două vocale într'una. Regulile eliziunei, nu s'au pus de loc în limbă. Din această cauză, cât și din altele de același fel, s'au născut o mulțime de versificatori. O căruță hodorogind pe petrele unei ulițe rău pavate, eată cu ce comparăm armonia ce pretind că se află în versurile dumnealor. Eu unul, mă mărginesc să-î mai trimet la școală. Nu le fac nici chiar o noarea să-î întreb a 'mî spune când terminația *iune* este de trei silabe și când de două, pentru cuvântul că nu ar ști să 'mî răspundă.

Stabilim d'er o dată pentru tot d'auna că în versuri:

Iune precedată de consona *c* formează două silabe ca în: *rugăciune*, *înțelepciune*, *deșertăciune*, *amărăciune* etc.

În toate cele-l-alte cazuri, *iune*, este de trei silabe ca în: *Nașiune*, *Iluziune*, *Impulziune*, *negațiune* etc.

Iu devine prin urmare *bisilabic* numai precedat de consuna *c*, care, și ea, în terminările în *iune*, nu este de cât ț transformat în *c*, de oare-ce, strict vor

bind, *rugăciune*, ar trebui să se scrie *rugățiune*; *amărăciune*, *amărițiune* și așa mai încolo. Cu toate-aceste, geniul limbii a voit altfel, în pizma tuturilor academicienilor gramaturgi.

Vocalele de același fel venind în contact nu se elidă de cât prin apostrofarea uneia. Exemplu :

„*Astfel dar lung'așseptare nici azi nu se mai sfirșește!*“

Vocale diferite se elidează ca de exemplu în :

„*Te-adoram.*“

Nici o dată ênsă uu se va putea tolera, nici chiar prin apostrofare :

„*T-iubeam*“ în loc de: „*te iubeam.*“ De asemenea nu se priimesc nici eliziuni ca aceste :

„*Te-uram*“ în loc de: „*te uram;*“ „*te-uită*“ în loc de: „*te uită*“; „*și 'ncă*“ în loc de: „*și încă*“ etc.

Din contra merge cu eliziunile ca :

„*Ti-aducă tu oare-aminte*“, în care, *i* de la „*ți-aducă*“, se elidează foarte natural cu vocala *a* pe care o precedă, iar vocala *e* de la „*oare aminte*“ cu vocala *a* de care este urmată.

În unele cazuri trebuieșce să se eviteze chiar elidarea lui *u* cu *a*, ca de exemplu în :

„*Imi iau lyra cea iubită cu-acordări armonioase!*“

Acordările lyrei dumisale, numai armonioase nu pot fi de oare-ce când ajungî la: „*cu-acordări armonioase,*“ prin elidarea lui *u* cu vocala *a* imediat urmată de consuna *c*, daî de un curat *cuac* broștesc.

Dacă am voi să fim stricți nu ne-am permite elidarea lui *u* cu *a* nici la: „*Cu-ale frunzelor suspine!*“ etc.

U de asemenea trebuieșce evitat de a se elida cu *o* și mai ales cu *o*, urmat imediat de *a*.

Chiar în proză ar trebui să nu se scriă :

„*Păstorul umbla încoa și încolo cu o oaie.*“

În general ênsă eliziunea este o cestiune de bun gust. Dér silabele nu pot fi mâncate nepedepsit de cât atuncea când le pot mistui și cititoriî.

Al. A. Macedonski.

REVISTA TEATRALA

N'am putut, în numărul trecut, da sémă de reprezentățiunile de adio ale D-lui Dimitriadi. De și cam târziu ne împlinim ađî datoria noastră către o glorie a Theatrului nostru pe care am fericirea de a'l număra între amiciî mei.

Piesa alésă de D. Dimitriadi a fost Căpitanul Negru (*Les Noces Vénitiennes*). În asemenea ocașiuni, actorul are dreptul să-și alégă piesa, și iată pentru ce nu

vom imputa comitetului că ne-a servit o melodramă. O melodramă (dramă neagră) este pe lângă dramă cea ce meseria este pe lângă artă, cea ce versificatorul e pe lângă poet.

Drama, această minunată creațiune a școalei romantice, de și mai liberă de cât tragedia, de și mai adevărată, totu-și era prea literară pentru vulg. *La Porte Saint Martin* s'a făcut celebră prin melodramă. Melodrama diferă de dramă prin mai multe caractere: în dramă acțiunea pôte să fie puțin complicată; în melodramă putem dice că nu este acțiune de cât cu numele, grație mulțimei peripețiilor. Eroul, eroina, mai în fie care scenă, vęd pozițiunea lor când de tot perdută, când de o dată scăpată.

Autorul de melodramă nu e un artist, ci un indemânatic lușirător de scene. Nu se poate dice că nu este simțiment în melodramă dar exploziunea simțimentelor nu este preparată; ea izbucnește dar adesea în frase convenționale, ca faimosul „Sauvé, mon Dieu!” și altele care se regăsesc în atâtea melodrame. În melodramă, nu sunt caractere, ci personagie croite pe tipar.

Desnodământul mai tot dauna nu este preparat. Aceste reserve făcute, recunoaștem că e marfă și marfă, și că unele melodrame, trăgënd peripețiile lor mai mult din întoarcerea simțimentelor de cât din evenimente accidentale, și aceste evenimente fiind chiar deduse logic din expunere, pot ajunge aproape până la hotarele artei: dar mai sunt în ele și alte calități, precum delicateța și nobleța simțimentelor, depingerea justă a pasiunilor, a moravurilor. Cu toate aste, mai toate melodramele ar trebui depărtate după scena noastră, ca nefiind folosite nici publicului, nici mai ales actorilor. Actorii trebuie să învețe a susține mai îndelungat de cât într'o melodramă, depingerea unui simțiment, unei situațiuni. Publicul s'ar obicnui cu o intrigă întortochiată și n'ar mai găsi plăcere în opere mai perfecte. Căpitanul Negru este o bună melodramă. A nara subiectul ar fi de sigur o operă inutilă, de vreme ce piesa dateasă de vr'o 30 de ani, și s'a jucat de mai multe ori pe scena noastră.

D-l Dimitriadi a voit ca ultimele sale reprezentațiuni să fie și primele ale fiului său Mircea. Tatăl juca pe bătrânul Orseolo, și fiul pe Căpitanul Negru. D-na Aristița Romanescu pe fata lui Orseolo și D-ra Velner pe Morosina. Nu vom aduce aci laude D-lui Dimitriadi tatăl; ele ar fi zadarnice, căci România întreagă 'l aplaudă de 30 de ani; Bucureștul întreg a mers să mai aplaude de câte-va ori pe artistul său favorit și-î va duce dorul, când scena va fi vęduvă de dânsul.

Am constatat cu fericire progresele făcute de D-l Mircea Dimitriadi de când s'a produs în sala Atheneului. Firește că un debutant nu poate a fi fără oare-și care defecte, d'er suntem fericiți de a-î spune că stă în mâna sa de a corige cele ce am observat. De sigur că D-sea ne-ar întreba care sunt aceste defecte, dar nu i le vom spune ađ pentru mai multe rațiuni: întâi nu vrem să-î stricăm plăcerea unui debut pe care aceste defecte nu'l fac a fi mai puțin frumos; al duoilea

pentru că noi suntem foarte conștiințioși în criticele noastre; nu vrem a spune nimic care să nu fie just și adecuat cu adevărul, și nu o singură represintare de debut, represintare în care, ori ce cutezanță ar avea actorul, totuși chiar fără știrea lui, timiditatea și are a sa înriurire, nu o singură piesă ne poate da adevărata măsură a unui actor. Trebuie să-l vedem în mai multe roluri, și amicia noastră pentru tatăl său ne va fi o datorie mai mult pentru ca să studiem pe Mircea Dimitriadi cu atențiune, să-l criticăm cu neimblânzire, să-l laudăm cu bucurie. I-adresăm azi din fundul inimei urarea să devie un bun actor, și-l rugăm să nu uite nici o dată că munca și numai munca face talentele și desvoaltă geniurile.

D-sa poate vedea de acest adevăr un isbitor exemplu în D-na Aristița Romanescu. De câte defecte nu s'a cores această actriță, spre a ajunge de sigur unde nu se putea presupune că va ajunge după primii săi pași pe scenă. Să nu crează publicul că mințim programei noastre când zicem că în Căpitanul Negru D-na Romanescu a fost o adevărată artistă; este convincțiunea noastră intimă. În scena în care joacă către Căpitanul Negru rolul ingerului cel bun, și sdrobește, făcând să se auză vocea onoarei și a datoriei, efectul poveștelor ângerului cel rău, adică ale Morosinoi, D-na Romanescu ne-a încântat și ne-a surprins. Nu ne așteptam la atâta talent, la o intonațiune așa de justă, la espresiunea atâtor nuanțe atât de fine. Era o adevărată fată de patrician, neavând de cât un cult, onoarea; indignarcaa, mânia, disprețul, nimic nu i-a lipsit. Impinsă de jocul și talentul D-nei Romanescu a esecutat această scenă foarte bine și D-ra Velner, pe care am găsit'o mult mai slabă în espresiunea fricei torturei, cu toate c'a zis bine ultimul: Nu; căci l'a zis cu simplitate; nu de tot am fost mulțumiți de jocul D-ei în scena în care Faliero i arată disprețul său. Vom reveni asupra D-rei Velner.

Nu putem, de sigur, într'o piesă cu atâtea persoane, vorbi de toți. Ne mărginim dar a regreta că D-ra Gavala n'are voce, pentru aria ce cântă ca vrăjitoare, căci altmintrelea ne-a părut satisfăcătoare. Vom face o mare imputare D-rei Gavala și celor care n'au veghiat spre a împiedica răul. D-ra și-a permis să schimbe vorbele când avea să cânte strofa următoare:

Pentru ce când marea lină
Murmură încetișor,
Peptu-ți pare că suspină?
Sau aștepți vr'un călător?

D-ra a probat că nu știa ce este un vers nici o rimă, stricănd chiar înțelesul, căci eată ce-a cântat:

Pentru ce când marea-ți lină,
Murmură încetișor
Peptu-ți bate și palpită?
Sau aștepți vr'un călător?

Și asemenea erori le-a mai repetat și în alte locuri. Dacă D-ra se crede poetă n'avea de cât a face versuri, dar nu-i permis unui actor se strice opera altuia

B. Florescu.